

בבואו לשדרת ביקודש

לרטוט ולהתפעם עם שליח הציבור של הגאון מוילנא, להתמוגג בבכי עם "עשרה הרוגי מלכות" של ר' שמואל, להתהפך על מיטתו החורקת של ר' שלום... • **לראשונה, הגאון רבי אריה זולטי שליט"א, ראש כולל "משאת משה" ושליח הציבור הותיק של "מעלות התורה", מתנה תוקף קדושת היום במחיצתו של מרן זיע"א**

א. שטוב

כך נכנסתי פנימה

בהיותי אברך צעיר למדתי בכולל שהיה בשערי חסד ב'אגודה שול', פותח ומספר הגאון רבי אריה זולטי שליט"א, ראש כולל 'משאת משה'. בית הכנסת דאז היה ישן מאוד, בנוי בסגנון של פעם ואווירה עתיקה השתמרה בין כתליו. ציוויליזציה כמו ריצוף אבן סטנדרטי, מאן דכר שמיה. הרצפה הייתה עפר ואבנים, והמקום כולו היה צר, דחוק ו...צפוף. בשנת תשמ"א נפתחה ישיבת מעלות התורה. בתקופה הראשונה, התפילות התקיימו ב"אגודה". ראש הישיבה היה מתפלל שחרית ב"אגודה שול". מעניין שגם כאשר היה קם לותיקין, לתפילה ב"אגודה" היה מופיע בזמן ושוהה שם. בתשע ורבע, הבחורים היו פונים ללמוד סדר א', וראש הישיבה היה נשאר ללמוד במקום עד עשר בבוקר, ואז היה מצטרף לבחורים.

כמי שעמד וצפה מן הצד על פתיחתה והתפתחותה של ישיבת "מעלות התורה", היה מחזה מרהיב לראות כיצד הישיבה מקבלת צביון רציני, מבוסס. הבחורים התעלו מ"זמן" ל"זמן", וככל יושבי ולומדי שערי חסד, התרגלנו למציאות המופלאה הזו של ישיבה פורחת בשכונה. לא העליתי בדעתי כמה קרוב היום ש"מעלות התורה" תהפוך לחלק מחיי ממש. היה זה באחד מימי זמן אלול, כשבועיים לפני ראש השנה של שנת תשמ"ו. בית המדרש היה שקט, הבחורים יצאו לשיעור ורק אברכי הכולל נותרו במבנה. ר' שמואל פסע לכיוון מקומו הקבוע, מנסה לתפוס כמה מרגעי השקט הנדירים בסדר יומו העמוס, כשהוא אוחז בידו כרך מרופט של אחת ממסכתות הש"ס. הסתובב שלא כדרכו, ובמקום לתפוס את מקומו - ניגש אלי ושאל אותי איפה אני מתכנן להיות בימים נוראים. הופתעתי מהשאלה. למעשה, במשך השנים האחרונות התפללתי עם אבי הגאון הגדול רבי יעקב בצלאל זולטי זצ"ל בישיבת יד אהרון, שם אף עברתי לפני התיבה. לאחר שאבי נפטר (כשנתיים קודם לכן) לא היה לי עניין ללכת לתפילות ב"יד אהרון" והייתי מתפלל בשכונת מגורי, גבעת מרדכי, בישיבת חברון. אמנם לא כבעל תפילה - שהרי ל"חברון" היה את בעל התפילה הנודע, ר' שלום שבדרון זצ"ל. ובכן, עניתי לר' שמואל שבשנים האחרונות מאז הסתלק אבי לב"ע, אני מתפלל בישיבת חברון אך לא

עובר שם לפני התיבה. ואז ביקש ממני ראש הישיבה לבוא להתפלל לפני העמוד בישיבת "מעלות התורה". מעולם קודם לכן לא שמע אותי מתפלל כש"צ. אולי בירר בישיבת "יד אהרון", אינני יודע. על כל פנים, הוא ביקש - ואני נעניתי בשמחה. קיבוץ כה חשוב של לומדים, ועוד כאלו שאני מכירם מקרוב ויודע את גודל שקידתם, ההצעה משכה את ליבי מהרגע הראשון. עוד לא ידעתי מה מצפה לי בשעת מעשה... וטוב שכך. אם היה לי מושג במחזות אלוקים שעתידים להיגלות לפניי בתפילות הימים הנוראים במחיצתו של רבנו שמואל, מי יודע אם היה בי העזו להסכים.

כל השנה ניזונה מתפילות אלו

מאותו האלול, מידי שנה ביום הראשון של 'סליחות' ר' שמואל היה מתקשר אלי ומוודא האם אני יכול לבוא. הסיכום היה שאין התחייבות קבועה וכל אחד מהצדדים יכול בכל שנה להפסיק את הקביעות. אני לא מחויב לישיבה והישיבה לא מחויבת לקחת

דווקא אותי לעבור לפני התיבה. הערב שבת שובה, יום שישי הסמוך לר"ה, ר' שמואל היה מגיע לביתי במיוחד כדי לספר עד כמה נהנה מהתפילות ומהניגונים ואיזו התעלות והתעוררות נגרמו לו מכך. היינו מוסיפים ומדברים בלימוד כשעה, ואילו התלווה תלמידו הרב הגאון רבי מרדכי יפה שליט"א. ראש הישיבה לא הסכים בשום אופן שאני אבוא אליו, והיה מגיע אלי הביתה בעצמו. עם השנים, לאחר שהפצתי בו רבות שלא יטרח להגיע למעוני, הסכים לבקשתי והיה מגיע אל הכולל ומשוחח עימי בחביבות עצומה ובהכרת הטוב גלויה. באחת הפעמים סיפר לי מעשה נורא שהיה אצל הגאון מוילנא. בקלויז המפורסם שבו התפלל, היה ניגש לפני העמוד לתפילות הימים הנוראים, שליח ציבור ששם משפחתו היה ריבלין. שנה אחת, בערב ראש השנה ניגש שליח הציבור לגאון מוילנא וביקש רשות להיעדר מהתפילה. אביו שוכב על ערש דווי, הרופאים אומרים ששעותיו ספורות. במצב כזה, הוא רוצה לשהות לצד אביו. מה היינו אומרים ליהודי במצב כזה? ... אבל הגאון לא הסכים! הוא אסר על בעל התפילה לעזוב את וילנא. הוא אף הוסיף והסביר לו, שקיימת סיבה

27

התפילה
היא מטה עוז
ביד כל אדם

סוכות • תשפ"ב הפלס

מחשמלת, פחד הדין שלו היה מדבק ממש. האוויר היה גדוש בפחד - אימת הדין כפשוטו ממש. היו רגעים שממש אפשר היה לנסר את האוויר בסכין. כל מי שנכח אי פעם בתפילות הימים הנוראים במחיצתו של ר' שמואל, יוכל לאשר זאת. אינני מדבר על הרגשים דקיקים, ולא מגזים כמלוא נימה. לפחד הייתה נוכחות מוחשית, כבדה. ההיכל היה גדוש באימת הדין "זוחלים ורועדים"!

הראש ישיבה היה הגנרל, וכולם היו אחריו במלחמה הגדולה - לחיים ולמוות כפשוטו. תפילתו הייתה בוערת, סוחפת, והציבור כולו הצטרף לתפילתו, נסחף אחרי מילותיו שנאמרו ברעד ובנעימה, ספוגות ברגשות קודש. יבבותיו הבוקעות רקיעים השתברו סביבו, והתלמידים נענו אף הם בדמעה, בזעקה. הוא היה הציר המרכזי, שהכל סבב סביבו.

לא היה רגש רוטיני, מקובל, "כמו" במקומות אחרים. זה לא היה כמו, זו הייתה תפילה מקורית, טבעית, מעומק הלב. היו קטעים שהאריכו יותר, קטעים מסוימים זכו ממש לעדנה מחודשת, מילים קיבלו משמעות עצמוקה וטעם מתוק וערב. מי יתנני ירחי קדם, לשוב לאותה התעלות עצומה, אותה אווירה מחשמלת.

והבכי... הבכי הטהור של ראש הישיבה שכל הציבור מתחנן ומשווע יחד איתו. כולנו חשנו אז טעם גן עדן, מתיקות של קרבת אלוקים ותשוקה שהרגעים האלו לא יסתיימו לעולם. חשנו כאילו הוא מרומם אותנו עד לפני כיסא הכבוד, ויחד עימו אנחנו מתחטאים לפני בורא עולם, כדבר בן אל אביו.

אחד מרגעי השיא, אם אפשר בכלל לנסות למפות את התפילות השמימיות הללו, היה בזמן המיוחד של קבלת עול מלכות שמים בליל ר"ה. זעקת ה'שמע ישראל' הדהדה מסוף העולם ועד סופו, ועוצמת ה'אחד' בקצה לבבות ושערי שמים גם יחד. וה'נתנה תוקף' של ר' שמואל. הוי, מי שלא היה לא יוכל להבין. אי אפשר, אי אפשר להעתיק את הצלילים האלו. את היללה הכאוכה והמפוחדת במילים "מי יחיה ומי ימות מי בקיצו ומי לא בקיצו", יללה שתיכף ומיד מכפילה את עצמה בעשרות ובמאות, ואתה מרגיש את הצמרמורת חופרת עמוק בבשר. כאילו ברגע זה אתה רואה בחוש איך "מלאכים יחפזון" ואימת דין נוראית שאין מילים בעולם שיש בכוחם להביע את עוצמתה.

וה'קדושה". איי, ה"קדושה" הרוחתת של ר' שמואל. כמו מלאך הוא נראה אז, בלי גזומה. ברגעים הנדירים האלו הרגשת שכל כוח בעולם מאבד משמעות מול הקדושה המתעבה מסביב. אלו היו רגעים של התנתקות והתעלות כמה טפחים מעל הקרקע, מעל ומעבר למגבלות חומריות. והתחינה אופפת את כל ההיכל בזעקה נוראה, "ממקומו הוא יפן ברחמים, ויחון עם המיחדים שמו" --

הרב פורטמן לרבי שלום שבדרון... כשהגעתי למעלות התורה, נוסח התפילה קיבל איזון מיוחד ומעניין. הנוסח העיקרי היה משל "חברון" אבל היו קטעים מפוניבז'. כך למשל ניגנתי "ויראתיו" נוסח ר' שולם, ואת "וכל מאמינים" כפי שהתנגן בפוניבז'. מאידך, כשהיה מי שניסה לנגן את הקדיש לפני מוסף בנוסח פוניבז', רבי שמואל ממש נחרד על נפשו. אימת הדין! איך אפשר לשיר? בפעם הראשונה כשהתפללתי בראש השנה, הופתעתי לראות את מרן רבי שלמה זלמן אויערבך זצוק"ל בשעת התפילה. למעשה, ביום הכיפורים היה מתפלל בישיבת קול תורה, אך בראש השנה נשאר בשערי חסד. ביום א' דראש השנה, דרכו הייתה להתפלל שחרית כותיקין ולשמוע תקיעות מיד אחר כך. ביום הראשון, שהתקיעות מדאורייתא, הקפיד לא לאכול לפני התקיעות. רק בשנים שהיום הראשון היה בשבת, וכן ביום ב' דר"ה, היה מתפלל איתנו ב"מעלות".

קיצורו של דבר, לאחר התפילה הראשונה בישיבה, קורא לי הגרש"ז. הוא רוצה לומר לי משהו. בעדינות האופיינית, ציין שנראה לו שבמוסף אין לומר את הפיוט "מסוד חכמים" שבעצם כולל בקשת רשות לומר פיוטים בתוך הברכה הראשונה. היות שאנו איננו נוהגים לומר פיוטים בברכה הראשונה, אין צורך לומר "מסוד חכמים". אגב, כך נהג גם מרן הגרי"ש. מאז הפסקתי לומר את הפיוט הזה.

מעניין, כי באלול שלאחר מכן, כששוב -כבעל תפילה- הסוגיא שעל הפרק הייתה נוסח התפילה, פגשתי בר' שלום שבדרון, גיסו של הגרש"ז אויערבך ובעל התפילה של ישיבת חברון, וסיפרתי לו על הפסיקה של גיסו. ר' שלום, שהיה שרוי אז, כמנהגו מידי חודש אלול, בתענית דיבור, נופף בתמיהה כלפי מעלה, וכמובן - המשיך לומר "מסוד חכמים"...

עם השנים התגבש נוסח ייחודי, משולב וכולל משני הסגנונות הישיבתיים העיקריים אך עם הדגשות מיוחדות, שניכר בו היטב הטעם של ראש הישיבה. מידי שנה היה ראש הישיבה מבטא בפניי את הנאותו הרבה מהנוסח המיוחד, כשהוא אומר במאור פנים ובחיבבות: "כמה הרבנית נהנית מהתפילה".

כִּי גָדוֹל יוֹם ד' וְנוֹרָא בְּיָאֵד וְנֵי יִכְלִינָהּ

התפילה ב"מעלות התורה" הייתה שונה באופן תהומי מכל תפילה אחרת שחווייתי והכרתי. אם בכל קיבוץ מתפללים, הש"ץ הוא זה שמנהיג את התפילה ומאציל מרוחו, כאן היה משהו אחר בתכלית: היה את רבי שמואל! הוא הקרין סביבו עוצמה רוחנית

כבדת משקל, שעומדת כנגד מצבו החמור של אביו: מתפילות הימים הנוראים הוא שואב התעלות ורוממות למשך כל תפילות השנה!

רבי שמואל סיים את הסיפור הזה והוסיף: אם הגאון מוילנא היה צריך לתפילתו של אותו בעל תפילה בשביל לפרנס את תפילות השנה כולה - מה נגיד אנחנו אזובי הקיר.

בשנים מאוחרות יותר, בעקבות ניתוח שעברתי בלב כבר לא יכולתי להמשיך ולגשת לפני העמוד. אולם למרות זאת, ר' שמואל היה ממשיך להגיע לבקרני כמידי שנה, והיה שב ומדגיש עד כמה הנוסח שטבעתי חסר לבחורים ולרבנים.

לבד, על נויטת הקש של "ר' שלום"

וכך התחלתי להגיע ל"מעלות". בתחילה באתי ברגל מגבעת מרדכי לשערי חסד. בעלות השחר הייתי צועד את הדרך הארוכה עוד לפני השעות החמות, מתפלל ותיקין באחד מבתי הכנסיות בשערי חסד, ואחר כך מגיע לישיבה באמצע חזרת הש"ץ. עד תום שחרית נחתי, ובמוסף ניגשתי לעבור לפני העמוד.

בעוד בראש השנה הייתי מגיע רק לתפילה ביום, ביום הכיפורים הייתי ניגש גם ב"כל נדרי". מובן מאליו שלא היה בכוחי ללכת פעמיים את הדרך הארוכה כשאני שרוי בצום. כדי להקל עלי, דאג ר' שמואל לסדר לי מקום לינה אצל... בעל התפילה של ישיבת חברון, דודו רבי שלום שבדרון. אני הגעתי מגבעת מרדכי לשערי חסד, והוא עשה את הדרך ההפוכה.

בכניסת הצום הייתי מגיע לשערי חסד, ולאחר תפילת מעריב, התכבדתי לישון על מיטתו של ר' שלום. נו, לא מתאים לדבר לשון הרע... אבל על המיטה של ר' שלום אפשר לומר רק חסרונות. מיטה מלפני שני דורות, עם מזרון קש דקיק, שלאחריה כל עצמותי תאמרנה שירה. מיטה של "א מאליקע יידן" (יהודים של פעם) שביקשו לישון רק כמה שחייבים, ולא לשם תענוג. החדר הקטן היה עמוס סביב סביב במדפים - מהרצפה עד התקרה - עמוסי ספרים וקלטות. מהתקרה השתלשלה עששית של שמן שהפיצה אור מרצד, חום ואווירה עתיקה ומסתורית. ר' שלום מעולם לא השתמש בחשמל בשבתות ובחגים. מה שכן, כשישנתי על מיטתו של ר' שלום, הבנתי כיצד יהודים כמוהו התעוררו בוקר בוקר בלי בעיה לתפילת ותיקין: החלון הגדול בחדר היה קרוע היישר מול בית הכנסת הגר"א. תמיד הייתי מתעורר מה"פסוקי דמרא" של מתפללי הותיקין. מה פלא, חשבתי לעצמי, שר' שלום קם לוֹתִיקִין מידי יום. עם חלון כזה אי אפשר להישאר לישון, מה גם שהמיטה - כאמור - לא הייתה פיתוי גדול...

ר' שלום טרח עבורי, והיה מציע במו ידיו את המיטה. כמו כן דאג שיהיה במקרר אבטיח גדול וקנקן מים לסיום הצום. באחת השנים, סיפר לי נכדו שרצה לסייע לו, ודאג לצייד את המקרר בכל הדרוש עבורי, ולהציע את המיטה. הסבא ר' שלום ממש גער בו: 'למה אתה לא מוכן לפרגן לי?' תבע ממנו בכאב. 'תחשוב על זה, אני נמצא בישיבת חברון, ובאותו זמן ממש, אני מקיים מצוות הכנסת אורחים בבית. למה אתה לוקח לי את המצווה הזו?'

איך אפשר לשיר?! - תהליך היצירה של "נוסח מעלות התורה"

ה"נדוניה" שהבאתי איתי היה נוסח משולב של עולם הישיבות. בילדותי התפללתי בישיבת חברון, ובבחרותי למדתי בישיבת פוניבז' וספגתי את הנוסח הפוניבז'אי-טלזאי. עוד בשנים בהן עברתי לפני התיבה בישיבת "יד אהרון" יצרתי את השילוב בין

ואז הגיע הרגע שלו ציפיתי. "מי יתפלל?" שאל אותי, ואני עניתי "הראש ישיבה". ר' שמואל הביט בי, מהרהר ברעיון. "אני אתפלל?" הקשה, "אני יכול להתפלל?!" השבתי לו על אתר "אם יש התרגשות, אפשר להתפלל". עד כאן התנהל הדו שיח בינינו. הקהל לא הבין מה השיחה, אבל המתח שלי הרקיע שחקים. אולי... יש סיכוי. הוספתי ואמרתי לראש הישיבה שאני אשב על ידו כשיתפלל, ואזמזם בשקט את המנגינות, מעין "גיבוי". עוד הרהור קצר, וראש הישיבה הרים את הטלית על ראשו ו— ניגש לפני העמוד, לנעילה.

וכאן - כאן באמת נגמרות המילים כולן. כי מי שלא היה שם, לא יוכל להבין. מצבור של רגש עצום התנפץ, שוטף במשברי מים אדירים את כל הנוכחים. הדמעות, הזעקות, ההתעלות - לא, אי אפשר לתרגם את התפילה ההיא בשום פנים למילים. בכלל לא היינו כאן. ר' שמואל הרים אותנו למעלה למעלה, כמו ידיו. כל מילה הייתה מילה, כמו יהלום. מלוטשת וצלולה כעצם השמים לטוהר. הוא השמיע את המילים אחת לאחת, בטעם ערב ומיוחד וברגש שאי אפשר לתאר.

"נוראה כהן גדול בצאתו..."

התפילה העוצמתית בישיבה הקרינה על כל האזור. רבים ממתפללי הותיקין בבית כנסת הגר"א היו מגיעים מיד בסיום תפילתם לשמוע אל הרינה ואל התפילה בישיבה. אפשר להגדיר זאת שכל "שערי חסד" הצטרפה לתפילה הסוחפת, לזעקות, לבכי ולניגון שבקצו מחלונות הישיבה.

תפילת נעילה הייתה מסתיימת הרבה אחרי זמן רבנו תם, וכמובן שאף אחד לא יצא החוצה לפני תום התפילה. בעוד תושבי השכונה כבר הבדילו, עדיין ישיבת מעלות התורה המתה בשוועה ובתחנינה לחלות פני מלך חיים... רק מאוחר מאוד, נפתחו הדלתות, ובבת אחת נשפכה העוצמה הרוחנית המרוכזת והמזוקקת שהתגבשה בהיכל הישיבה ביום הקדוש, ומילאה את כל השכונה. ראש הישיבה יצא עטור בתלמידיו. האווירה הייתה ספוגה בכובד ראש, גיל ורעדה גם יחד. ראש הישיבה נראה כמו מלאך. אנשים עצרו ברחוב כדי להתבונן במחזה הנשגב. המצביא הגדול שיצא מהקרב עטור ניצחון, צועד באותו מתח רוחני, באותו ריכוז ויראה, ללא שום היסח הדעת - מחיל אל חיל.

אני רוצה לסיים בסיפור, שבניגוד לכל מה שסיפרתי עד כה, לא התרחש בימים נוראים כלל וכלל, אבל דווקא משום כך, הוא משקף את העומק והעוצמה שאפפו את ראש הישיבה בימים הנוראים. היה זה בתאריך שגרתי כלשהו, אי שם בלוח השנה. נזקקתי לברר על בחור מסוים ונכנסתי לבית המדרש של "מעלות התורה". זה היה באמצע הסדר, וכמובן לא רציתי להפריע חלילה לבחורים השקועים בלימודם. חיכיתי מספר דקות עד שיסתיים הסדר ויתאפשר לי לשאול ולברר את חפצי. ראש הישיבה עמד בינתיים בקצה השני של בית המדרש, כשהוא שקוע בהתנצחות סוערת עם כמה בחורים. עמדתי מהצד ונהניתי מהמחזה המרנין. לפתע הרגשתי את עיניו הטהורות נחות עלי. ראיתי כיצד הוא נדרך על מקומו, ופניו מאבדות מצבען. רעד אחז בו, ונראה היה כאילו הוא עומד להתעלף.

נבהלתי, מה קורה כאן? מה הביא את ראש הישיבה לסערת רגשות כה חזקה? מיהרתי אליו, נחוש לעזרה. ואני שומע אותו ממלמל באידיש בחולשה, ברעד, "הוי, הזכרתם לי את הימים נוראים..." רק מראה פני הש"ץ כבר הביא אותו לאימה שכזו, בת קול מאימת הדין הנוראה והסמיכה שאפפה אותו ושרתה על כל סביבותיו בימי הדין. אשרי עין ראתה אלה.

וכובשת, נקטעת בבכי כבוש, מתחנן. עין לא נותרה יבשה. כולם מררו יחד עם ראש הישיבה בבכי, זועקים את קושי הגזרה הנוראית, מקבלים יחד דין שמים באהבה, ומלווים ביבבה את יציאת הנשמה ב'אחד'. בוכים ורועדים מתשפוכת דם הצדיקים ותמצית דמים, ומתחננים לקל מלך יושב על כיסא רחמים.

והייתה פעם כזו, בלתי נשכחת, שפיניתי את מקומי בפועל לראש הישיבה. זה סיפור ששווה לשמוע. ביום כיפור, רגיל הייתי לעבור לפני העמוד ב"כל נדרי" ומעריב, מוסף ונעילה. מידי שנה, לאחר תפילת המנחה, היה ראש הישיבה ניגש אלי, ומברר האם חש אני בטוב, ויש בכוחי לגשת להתפלל "נעילה". לאורך כל היום, הוא היה שולט באופן בלעדי בכל מה שמתרחש בהיכל. לפני נעילה, היה יוצא בעצמו החוצה, לראות האם כבר נוגעת החמה בראשי האילנות, והגיע זמן נעילה. הוא זה שהגיש אותי בכל פעם להתפלל, וכחלק בלתי נפרד מכך, דאג לברר ברגישות, האם אני כשיר ומסוגל לגשת לפני העמוד בשלהי הצום. כך זה היה כחלק מהשגרה, אבל שנה אחת סירבתי. ולא בכדי.

זה היה בשנת האבל על הרבנית ע"ה. היות שראש הישיבה לא זכה לזש"ק, הוא עבר מידי יום לפני התיבה, התפלל ואמר קדיש על הרבנית. וכאן אני חייב לעצור רגע ולספר דבר שנראה לי שמעולם לא סופר. סיפור שמתאר יותר מהכל את השבר העמוק, הנדיר במינו, של ראש הישיבה. בשבעה על הרבנית ע"ה הגעתי לנחם את ראש הישיבה. והנה הבחנתי לפליאתי, שהקריעה בצד שמאל. כידוע, על קרובים קורעים בצד ימין, ורק על אביו ואימו קורע בשמאל. הבנתי מיד שיש משהו שעומד מאחורי הדברים, הרהבתי עוז ושאלתי בלחישת "בשמאל?", ראש הישיבה צודד לעברי מבט וענה "לא רק על אביו ואימו קורעים בשמאל, גם על רבו". שתק לרגע והמשיך "רבו שלימדו תורה".

והנה מגיע היום הקדוש, השמש יבוא ויפנה - וראש הישיבה ניגש אלי, לבוש לבן ומראהו מאוים, ומתעניין כבכול שנה בשלומי ובכוחותיי. באותו רגע, תפסה אותי תחושה פנימית שעלי לסרב. לא משום שהרגשתי חולשה יתרה מכל שנה, אפילו לא ידעתי להסביר לעצמי את התחושה הזו, שבדקות הקרובות קיבלה שם וגוון: הרגשתי שאם אסרב - ראש הישיבה יהיה זה שייגש לנעילה, לראשונה בחייו.

בקול חלוש - שגם הוא לא היה רחוק מהמציאות - אמרתי לראש הישיבה שאין לי כוח להתפלל. ראש הישיבה שב ושאל ברגישות עצומה האם אני משוכנע בכך, "בכל אופן נעילה, אולי תתחזק..." עמדתי על שלי, ועניתי לו שכבר עכשיו הנני מרגיש שאין סיכוי שאצליח להתפלל לפני העמוד.

תלמיד חכם יקר שביקרים, הגאון רבי ישראל וינברג, הוסיף אף הוא את טעמו ב"קדושה" כשהיה מבקש תמיד להאריך בקדושה במילה "איה". כידוע מגדולי המקובלים, זה הזמן להשיג אחד משלושה דברים - בנים, עושר מופלג ורוח הקודש. אין צורך לומר שברגעים כאלו, מה שעמד על הפרק היה "רוח הקודש". רבי ישראל היה מסביר שזה הזמן לשאוב "רוח קדוש" וקרבת אלוקים לכל השנה. ואם כבר נזכרנו ביהודי מרומם זה, כל באי בית המדרש יזכרו את נהרי הדמעות והבכיות הנוראות שהיו ניתכות מליבו, כשהיה קורא את הפטרת ראש השנה, הפטרת חנה.

רק כדי להמחיש את האווירה ששררה בישיבה, אני נזכר כעת שבאחת השנים הגישו בעל תוקע מעולה, מומחה במלאכתו. הוא הצמיד את השופר לפיו, ו-לא הצליח להוציא קול. הפחד הנורא שהיה דחוס באוויר, החליש אותו. זה אכן היה פחד נורא. בשנים שאביו של ראש הישיבה, הגרש"ז, היה מתפלל עימנו, הייתי מציץ בפניו בזמן התקיעות. ר' שמואל היה אז המקריא, ור' שלמה זלמן עומד ורועד בכל גופו, חיזור לגמרי, שפתיו נטולות צבע ורוטטות. לראות את שניהם יחד, האב והבן הגדולים, זה היה מחזה שלא מעלמא הדין.

אפשר להבין שעל רקע זה, הבעל תוקע פשוט לא הצליח להוציא הגה. המתח היה הרבה מעבר ליכולת הסבל, והשופר - משמיע לחישות חלושות, מרעידות לבבות. בכל פעם שאני נזכר בשופר הלוחש ההוא, אני חוזר לאותו מתח נורא ואיום שתלה בחלל האוויר בימי הדין.

נבואה שעריך - הנעילה האחת והיחידה

החווייה הזו, לעמוד לפני העמוד במרכז האולם, כשמי שמעלה את הקהל לגבהים נמצא בכלל בירכתיים, זו חוויה עצומה שקשה לתרגם למילים. אולם היו רגעים שבהם מסרתי את המושכות כליל לראש הישיבה. העוצמות היו מעל ומעבר ליכולותיי. וכל מי שזכה להתפלל במחיצת ראש הישיבה, זוכר ודאי את הרגעים האלו. "עשרת הרוגי מלכות" אצל ר' שמואל. לב מי לא יחרד. ברגעים האלו, הורדתי את קולי למינימום ולמעשה זמזמתי בשקט, כדי לתת לקהל את האפשרות לשמוע את ראש הישיבה. השקט הדהד מקיר לקיר, נקטע ביבבה חלושה, חדר כל לב, הרעיד והרטיט. הקהל כולו היטה אוזן - ידע להעריך את הזדמנות הפז שהתגלגלה אל פיתחו, והמתין לשמוע את ראש הישיבה. ממקומו עלתה נגינה עדינה

